

A nyugdíjrendszer átalakítása

A generációk közötti méltányos tehermegosztás és a nyugdíjrendszer

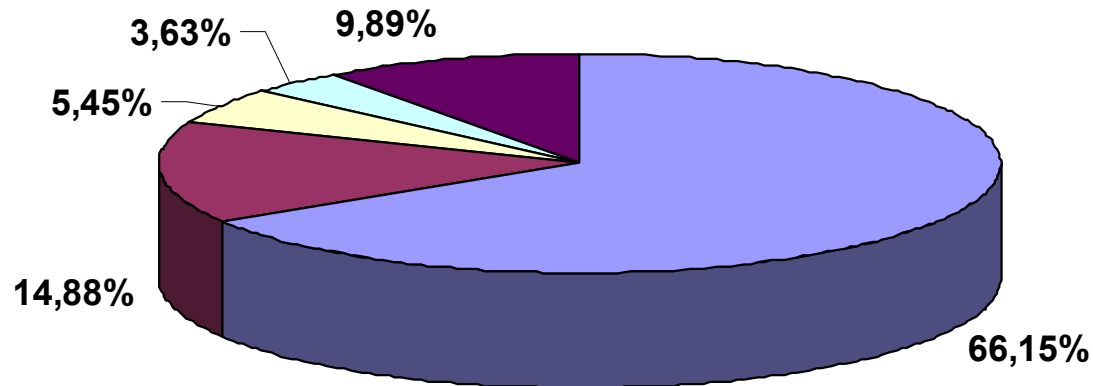
Heim Péter
2006. augusztus 28.

Témák

- Nyugdíjasok összetétele
Öregek vs karkedvezményesek, rokkantnyugdíjasok
- Nyugdíjba vonulás időpontjából adódó méltánytalanságok
- Egészségügyi kiadások megoszlása nyugdíjasok és aktívak között
- Nyugdíj-indexálás (svájci index vs inflációs index)
- Nyugdíjpénztári megtakarítások (nettó reálhozamok alacsony szintje és a diverzifikálatlanság)
- Gyerekektől is függő nyugdíj?

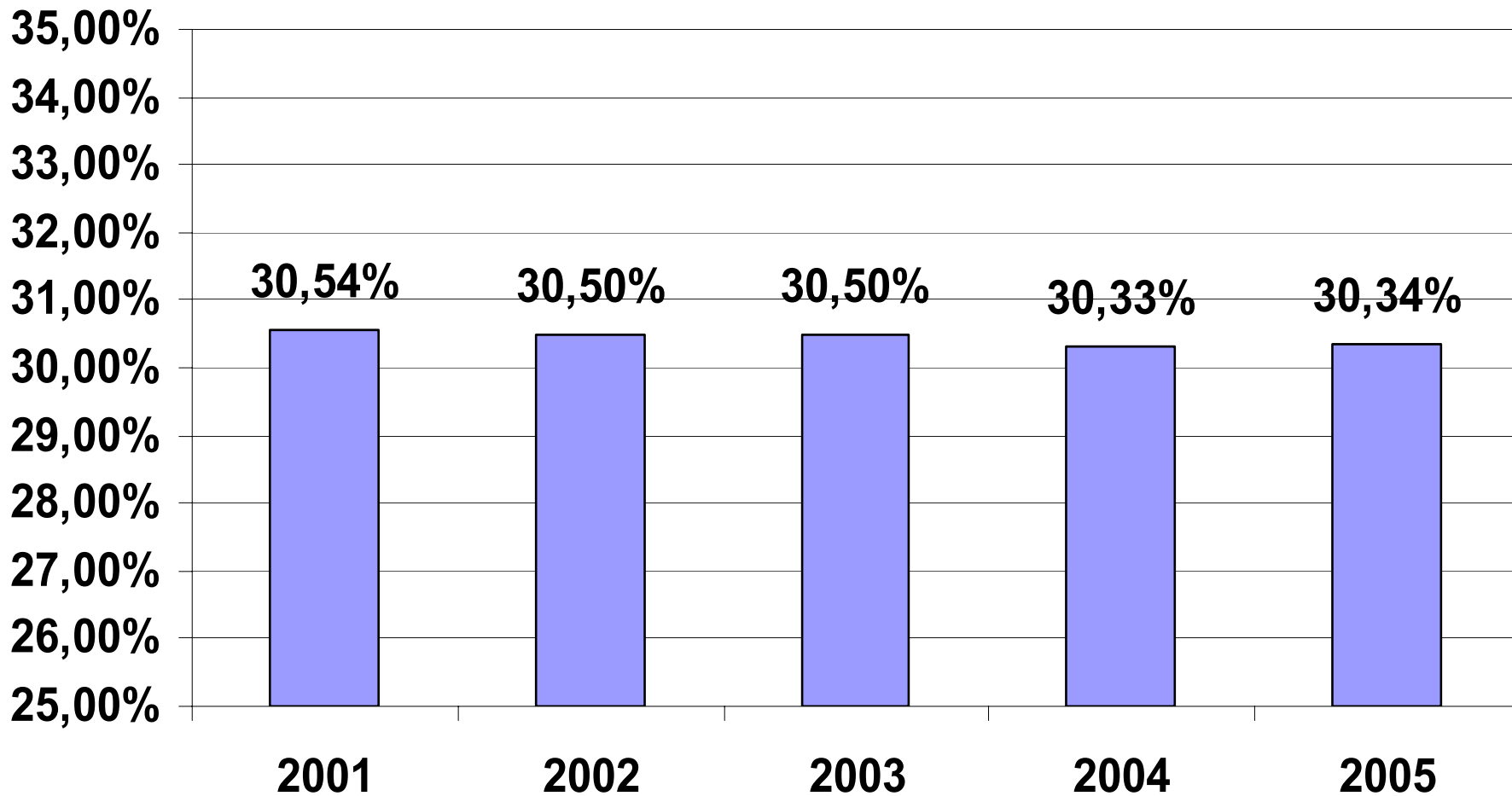
Nyugdíjasok összetétele

Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma
ellátástípusok szerint, 2006 január

- Öregségi és korhatár feletti rokkantsági nyugdíjak
- Korhatár alatti rokkantsági nyugdíjak
- Hozzá tartozói nyugdíjak
- Árvaellátás
- Egyéb ellátások, járadékok

Nyugdíjasok száma a lakosságon belül, 2001-2005

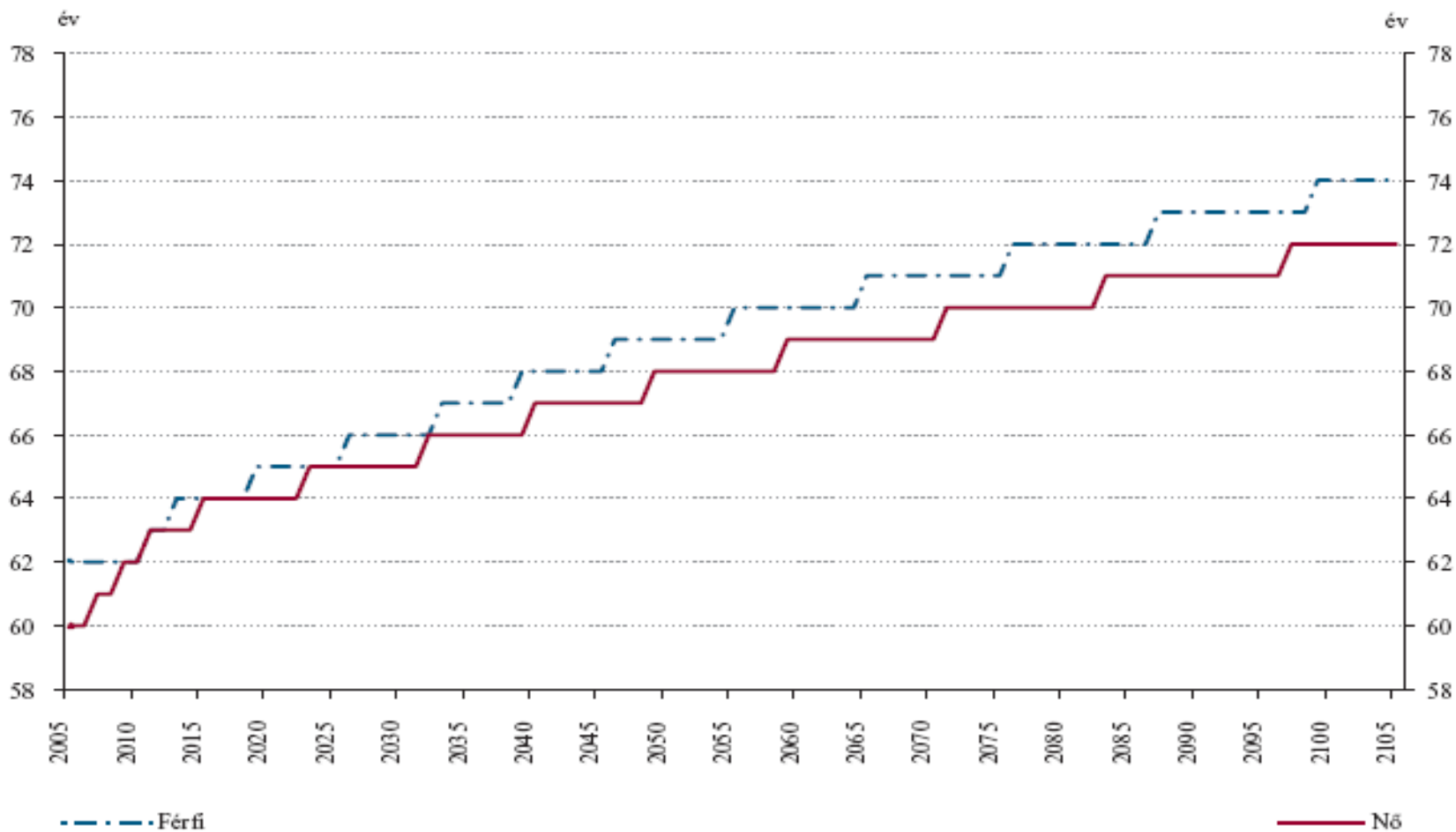
Forrás: ONYF

Témák

- Nyugdíjasok összetétele
 - Öregek vs korkedvezményesek, rokkantnyugdíjasok
- Nyugdíjba vonulás időpontjából adódó méltánytalanságok
- Egészségügyi kiadások megoszlása nyugdíjasok és aktívak között
- Nyugdíj-indexálás (svájci index vs inflációs index)
- Nyugdíjpénztári megtakarítások (nettó reálhozamok alacsony szintje és a diverzifikálatlanság)
- Gyerekektől is függő nyugdíj

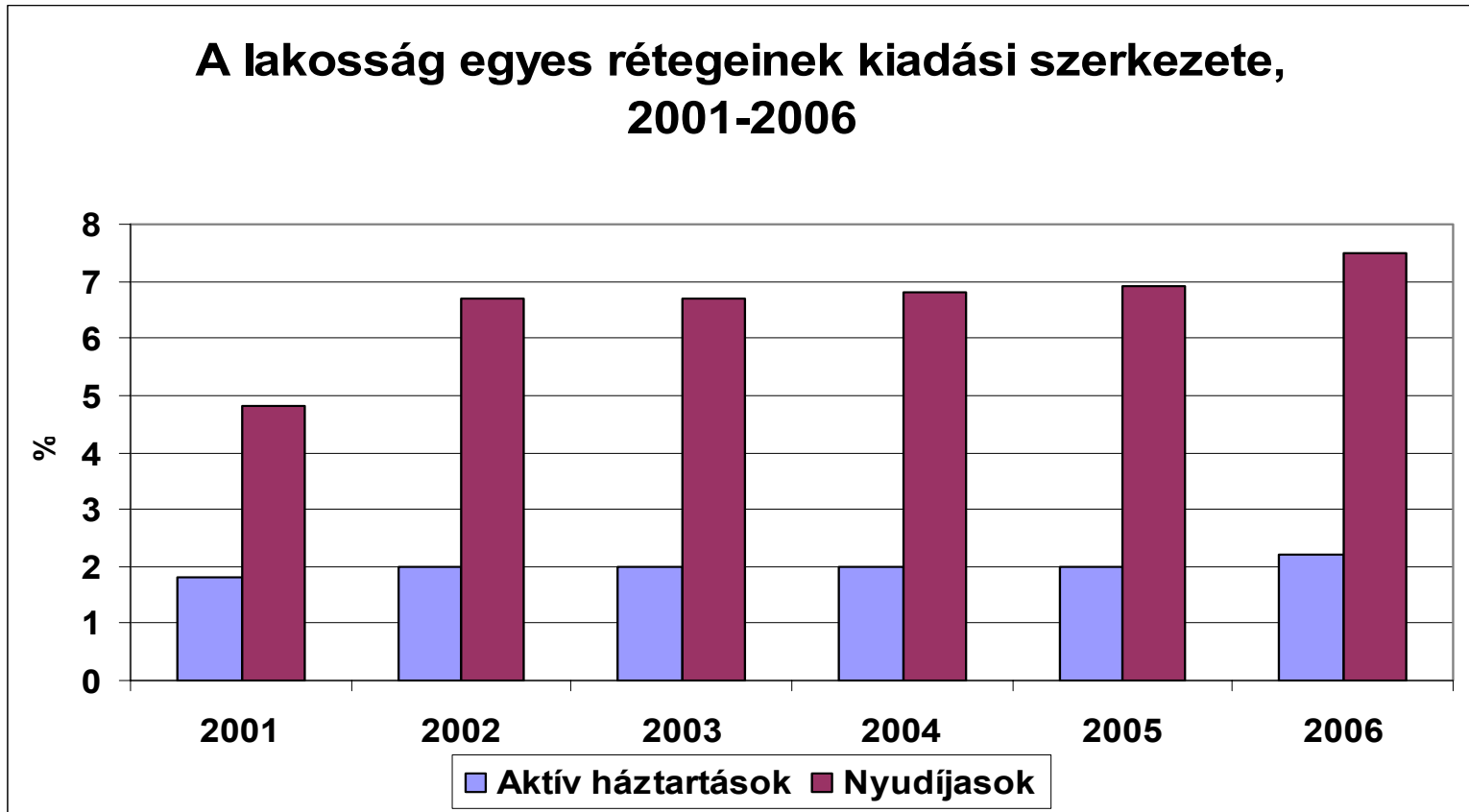
Várható élettartam szerinti nyugdíjkorhatár

Korhatár a nyugdíjazáskor várható élettartam alapján

Forrás: MNB nyugdíjmodell.

Egészségügyi kiadások megoszlása nyugdíjasok és aktívak között

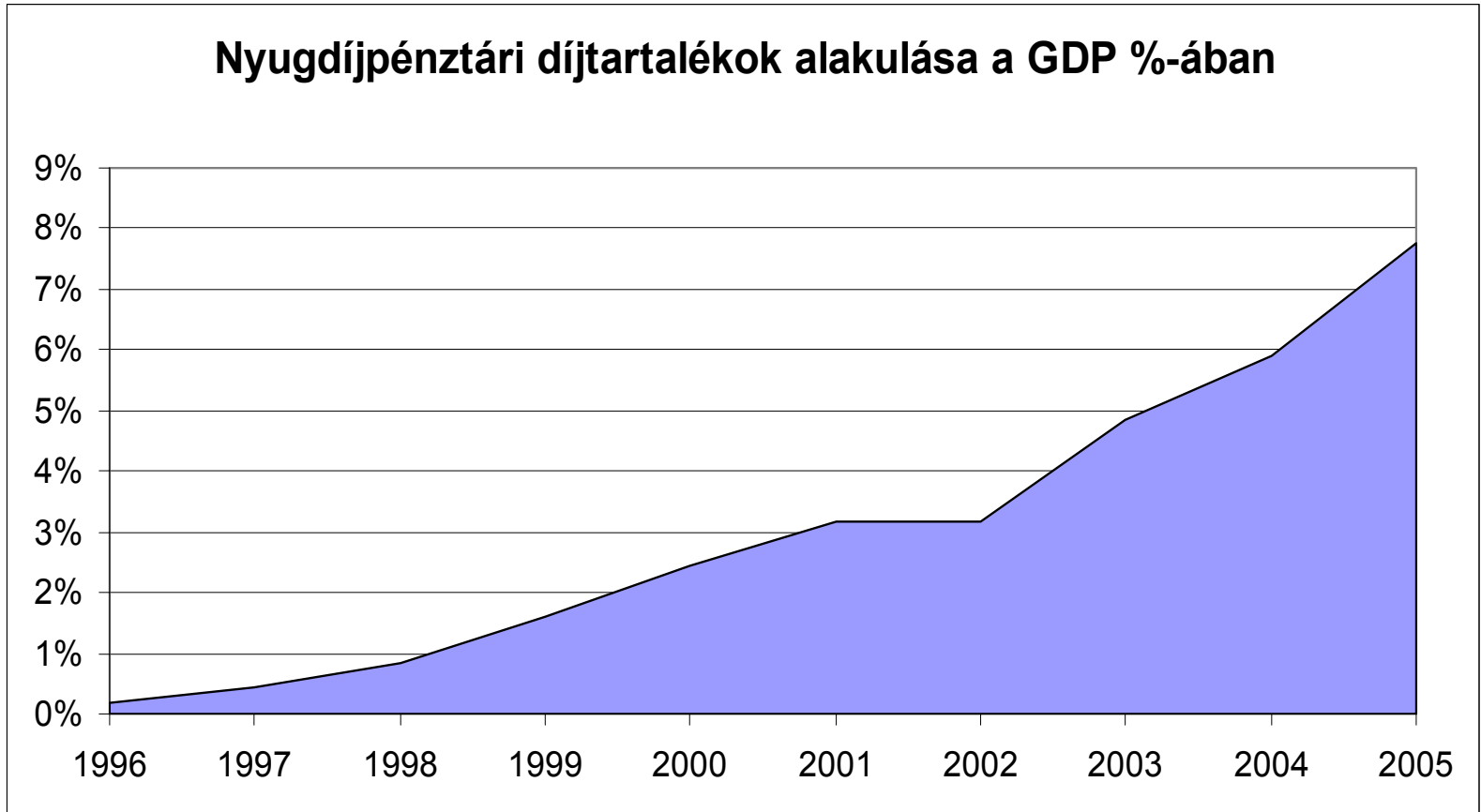

Forrás: KSH

Témák

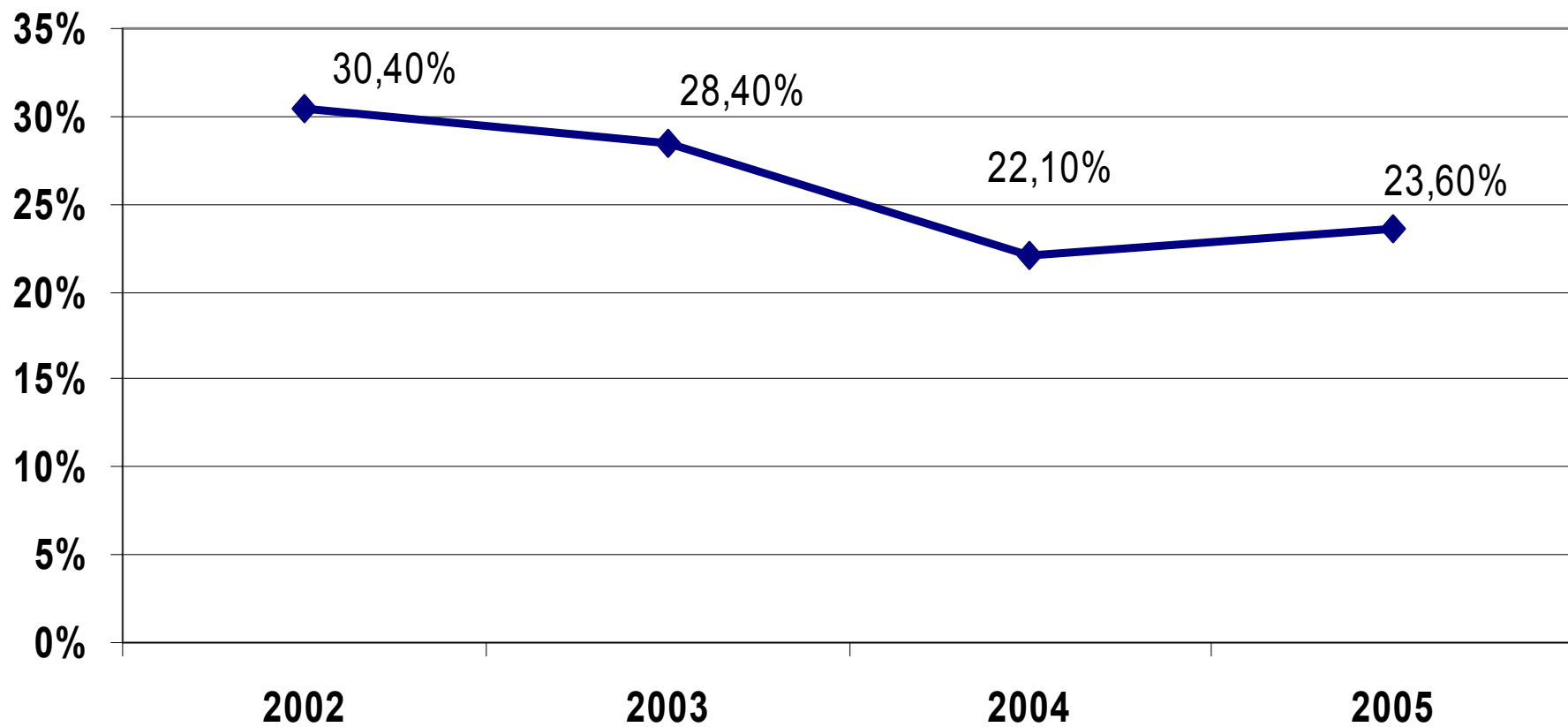
- Nyugdíjasok összetétele
 - Öregek vs korkedvezményesek, rokkantnyugdíjasok
- Nyugdíjba vonulás időpontjából adódó méltánytalanságok
- Egészségügyi kiadások megoszlása nyugdíjasok és aktívak között
- Nyugdíj-indexálás (svájci index vs inflációs index)
- Nyugdíjpénztári megtakarítások (nettó reálhozamok alacsony szintje és a diverzifikálatlanság)
- Gyermekszámától is függő nyugdíj

Nyugdíjpénztári megtakarítások

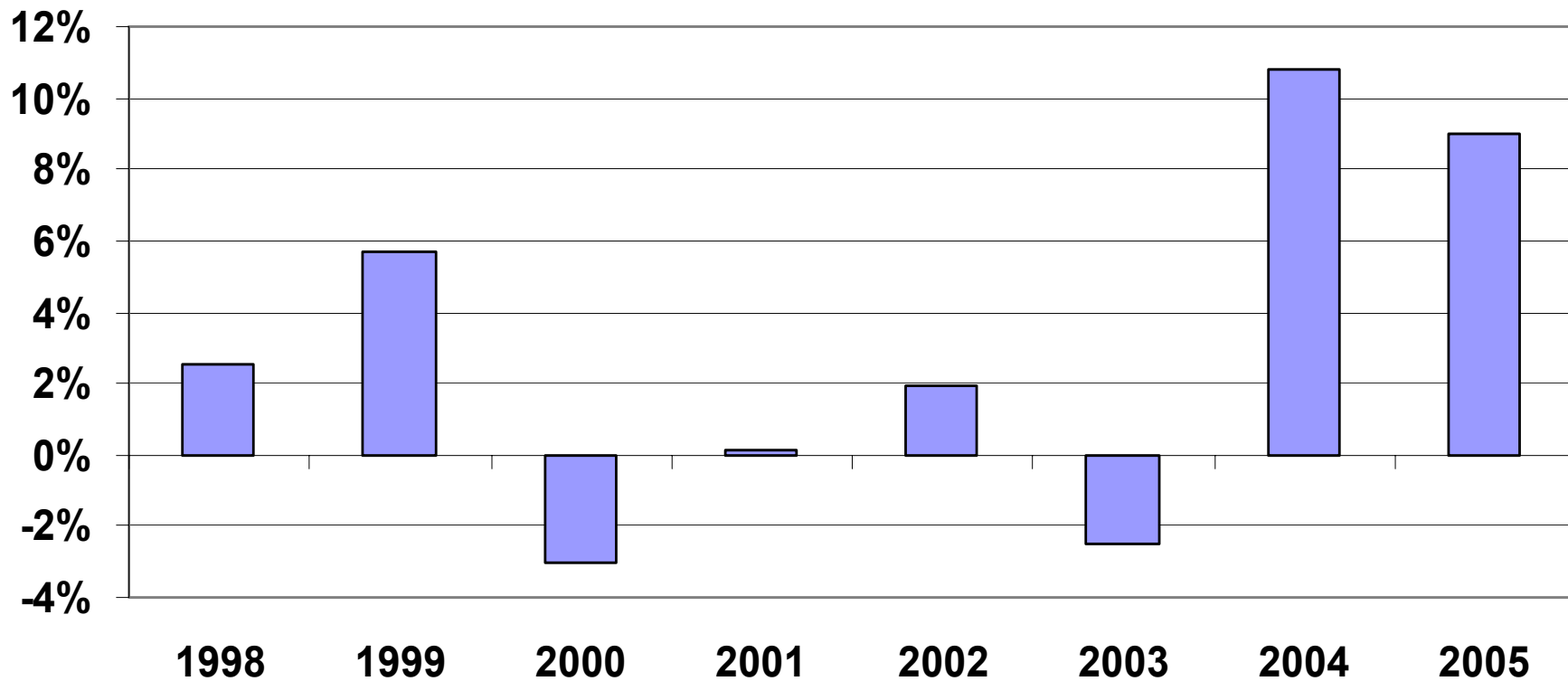

Forrás: MNB

Diverzifikálatlanság - Nyugdíjpénztári vagyon aránya nem állampapír befektetésben, %

A nyugdíjpénztári szektor súlyozott átlagos nettó reálhozama, 1998-2005

Forrás: Orbán-Palotai, 2005

PSZAF

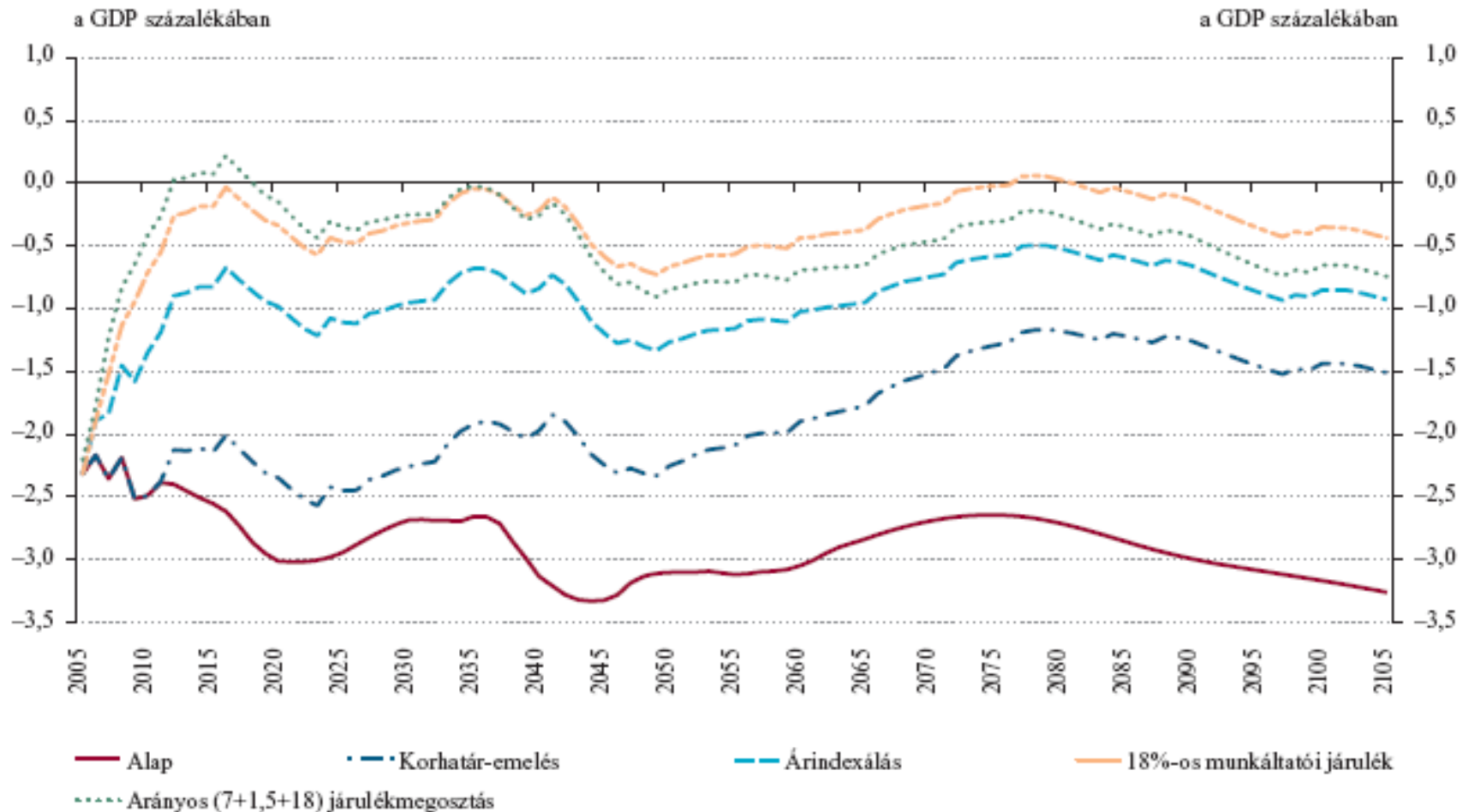
*2005-ös év saját becslés

Problémák I.

- Implicit államadósság mértéke több mint a GDP kétszerese (éves nyugdíjdeficit különböző feltételezések mellett)
- A kiadási elkötelezettségek nagyon magas járulékokkal sem finanszírozhatók már ($18\%+8\%=26\%$?)
- Túl alacsony a nyugdíjas státuszba kerülés átlagéletkora, alacsony átlagos szolgálati idő (bányászat, katonaság, stb)
 - Rokkantanypdíjasok (évente 40 ezer)
 - Korkedvezmények (57 év az átlagos nyugdíjba vonulási idő)
- Foglalkoztatottság, adózás, közteherviselés

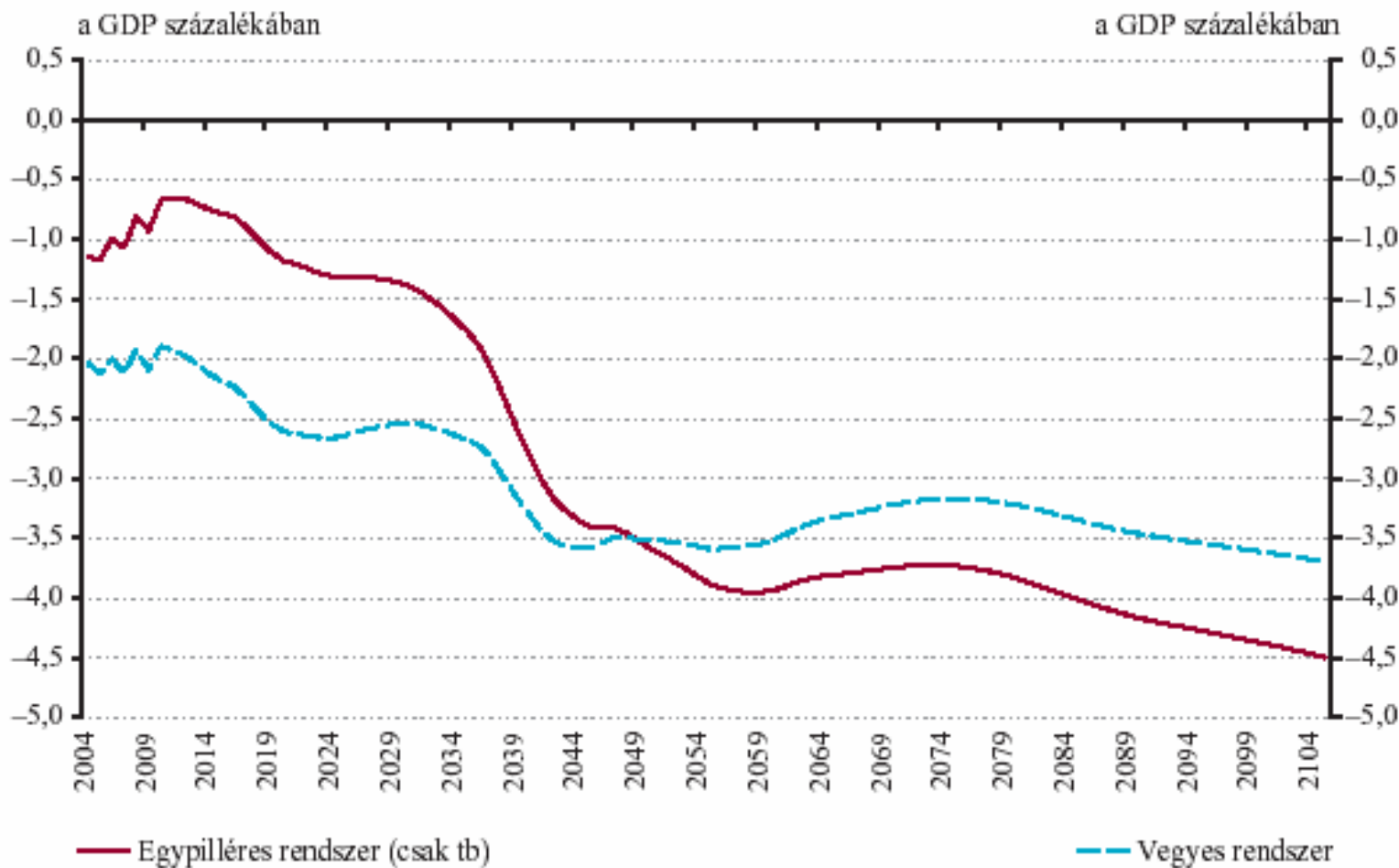
Éves nyugdíjdeficit alakulása I.

A Nyugdíjbiztosítási Alap egyenlegének változása a reformok hatására

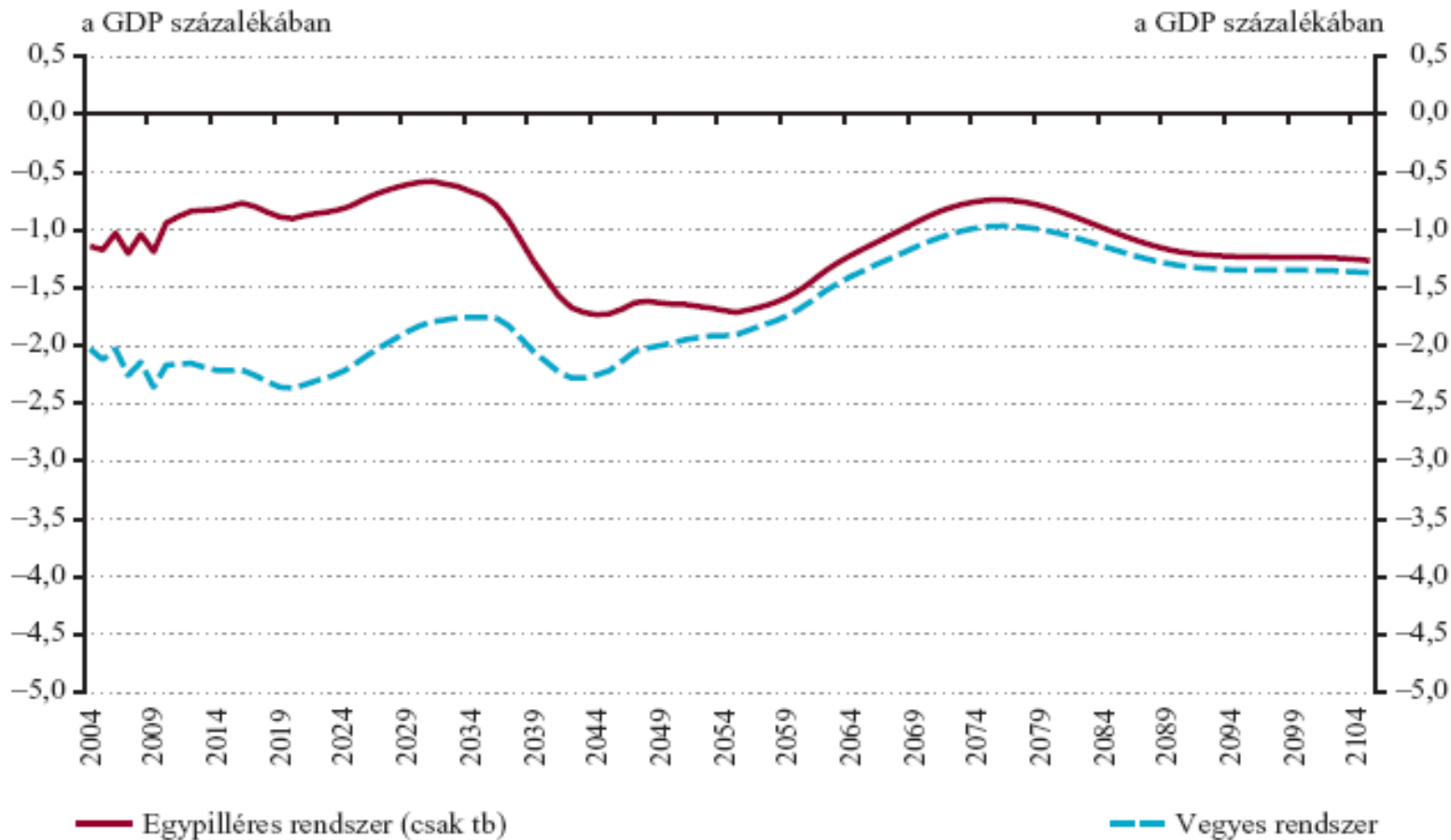
Éves nyugdíjdeficit alakulása II.

A Nyugdíjbiztosítási Alap jövőbeni egyenlegei

Éves nyugdíjdeficit alakulása III.

A Nyugdíjbiztosítási Alap jövőbeni egyenlegei
(fiatalodó népességet és alap aktivitási pályát feltételezve)

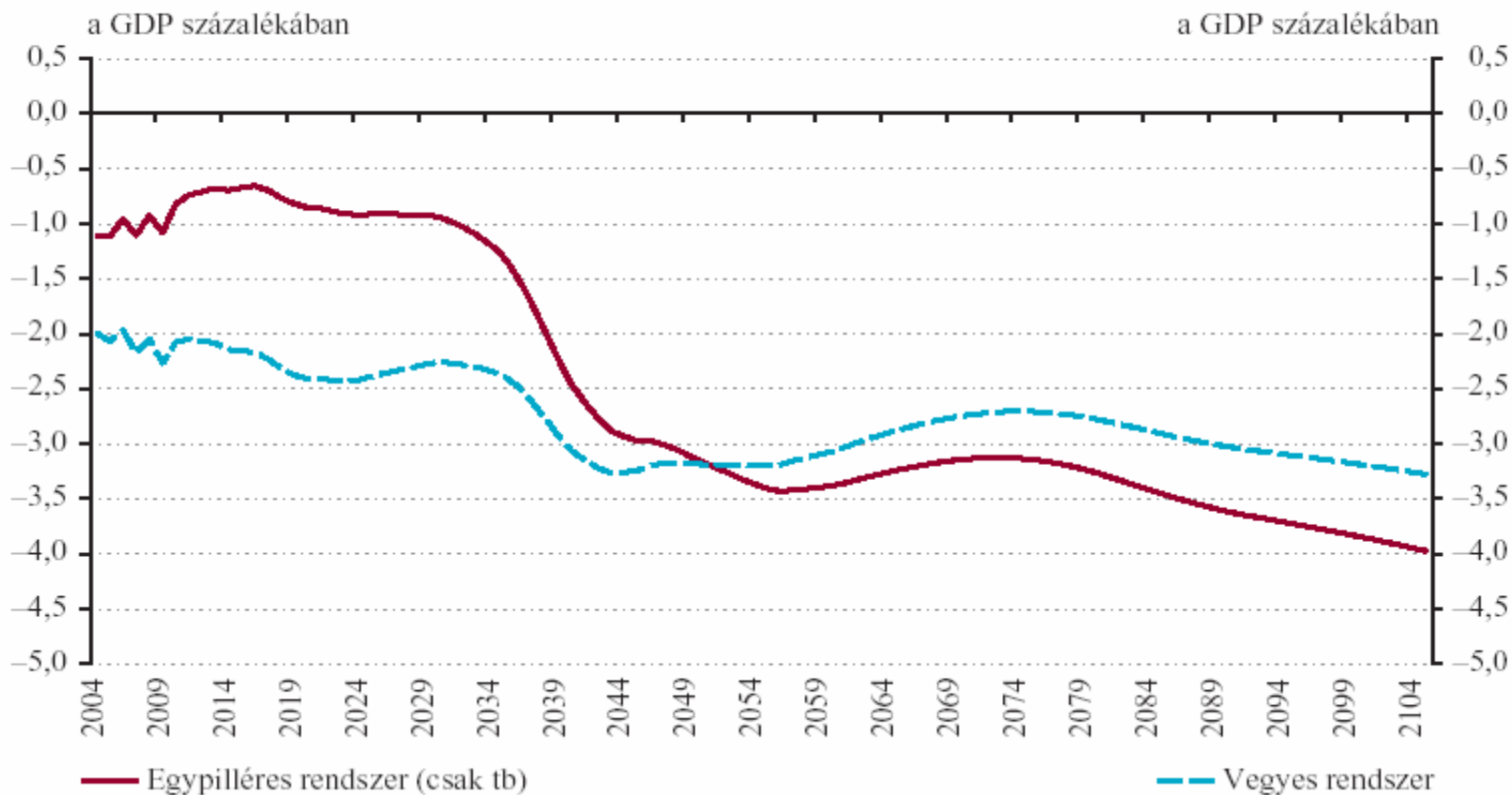

Forrás: Orbán-Palotai, 2005

Éves nyugdíjdeficit alakulása IV.

A Nyugdíjbiztosítási Alap jövőbeni egyenlegei

(alap demográfiai feltevések és optimista aktivitási pálya mellett)

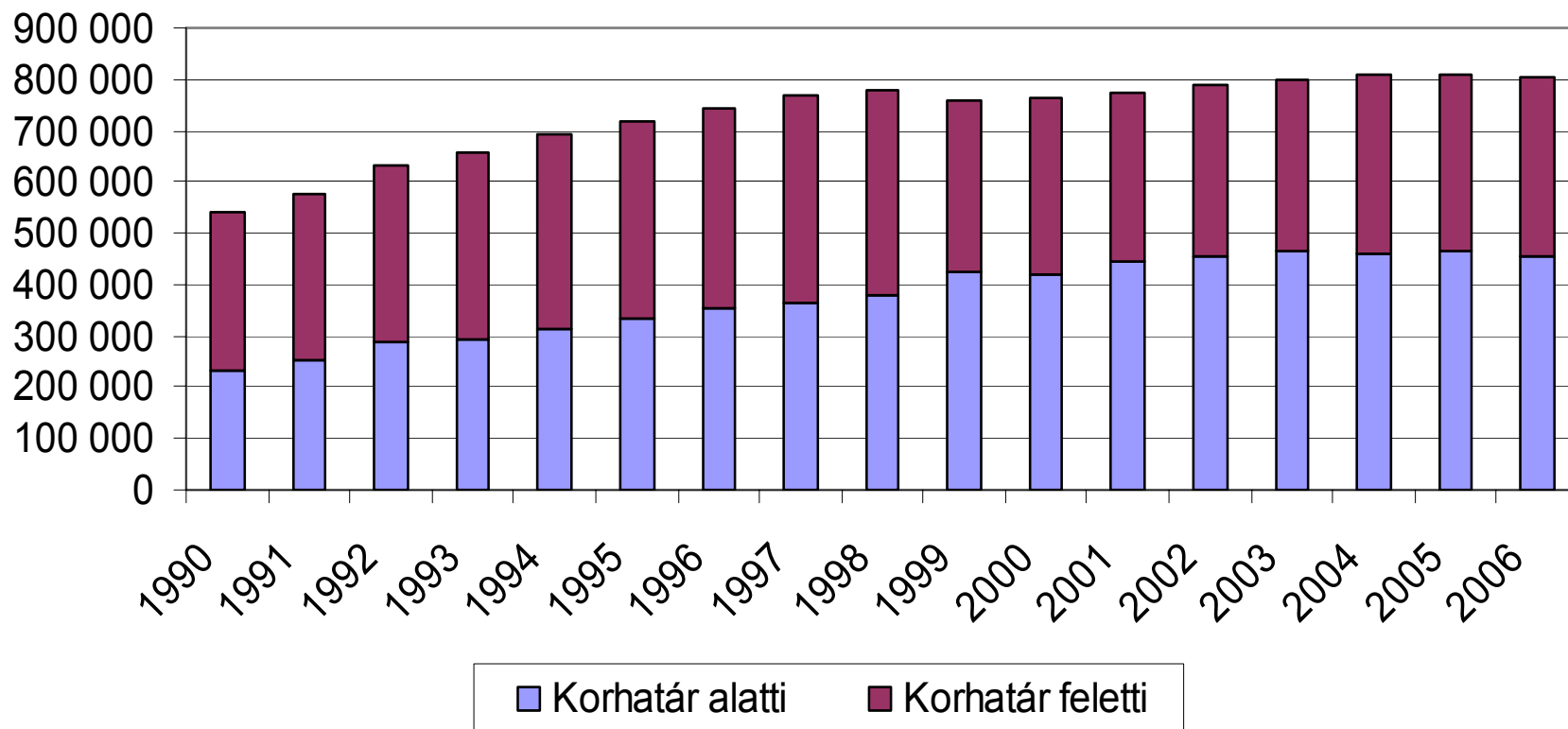

Forrás: Orbán-Palotai, 2005

Problémák I.

- Implicit államadósság mértéke több mint a GDP kétszerese (éves nyugdíjdeficit különböző feltételezések mellett)
- A kiadási elkötelezettségek nagyon magas járulékokkal sem finanszírozhatók már ($18\% + 0,5\% + 8\% + 3,5\% = 30\%$?)
- Túl alacsony a nyugdíjas státuszba kerülés átlagéletkora, alacsony átlagos szolgálati idő (bányászat, katonaság, stb)
 - Rokkantsnyugdíjasok (évente 40 ezer)
 - Korkedvezmények (57 év az átlagos nyugdíjba vonulási idő)
- Foglalkoztatottság, adózás, közteherviselés
 - Túl kevesen tartanak el túl sokat
 - Minimálbéreseknél nem lesz értékelhető nyugdíja (potyautas dilemmája)

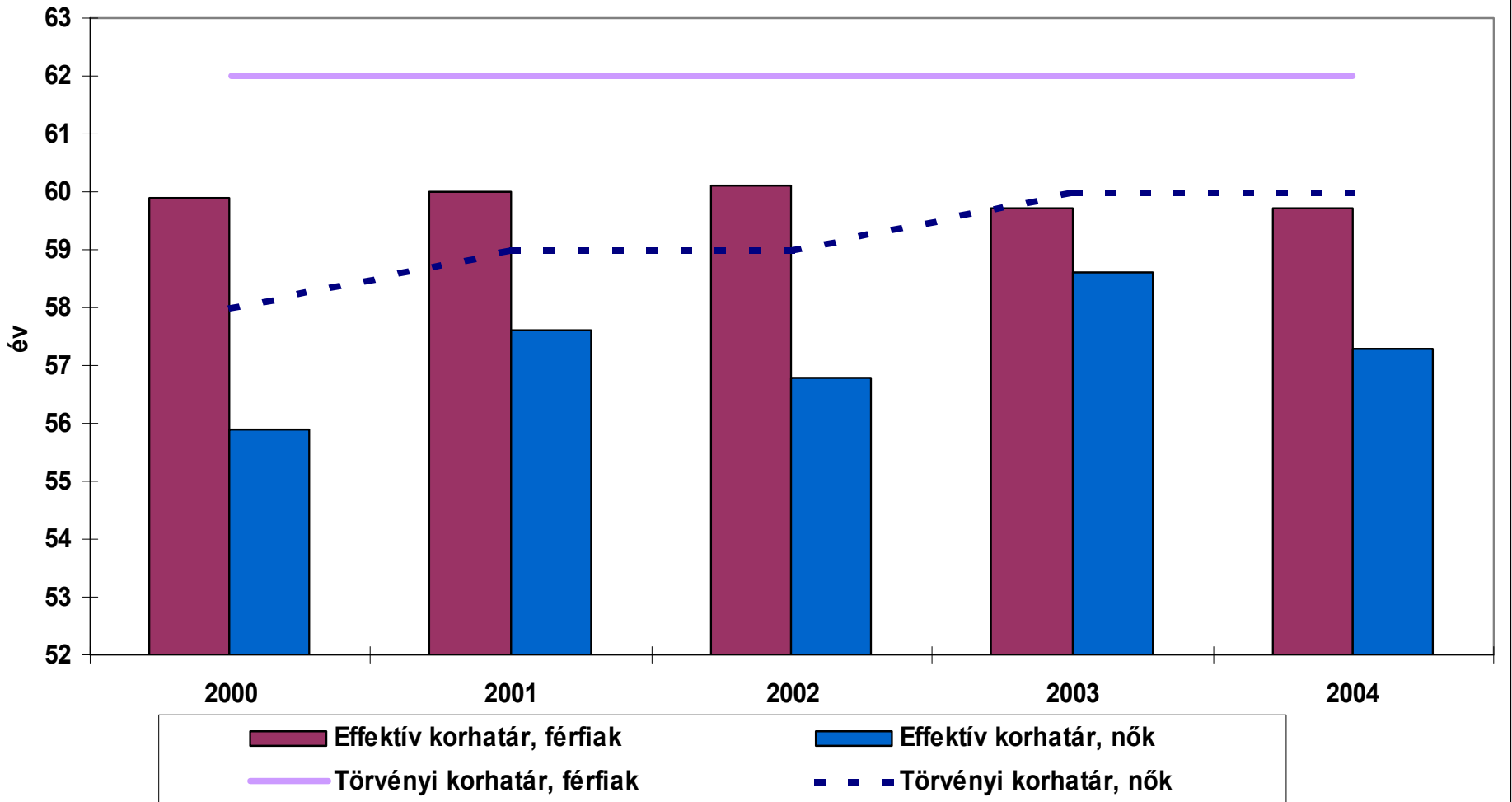
Rokkantnyugdíjasok számának alakulása Magyarországon, 1990-2006

Korkedvezményes nyugdíjazás

Korkedvezményes nyugdíjban részesülő munkakörök	
Bányászat	Textiliparban végzett munka
Fúrótoronynál dolgozók	Sütőipar
Sűrített levegőben végzett munka	Ionizációs sugárzás alatt végzett munka
Zárt csatorna karbantartásánál végzett munka	Polgári repülés
Melegüzemben végzett munka	Robbanóanyag ipar
Villamosenergia iparban végzett munka	Magyar Honvédség polgári alkalmazottai+rendőrség+határőrség+tűzoltóság

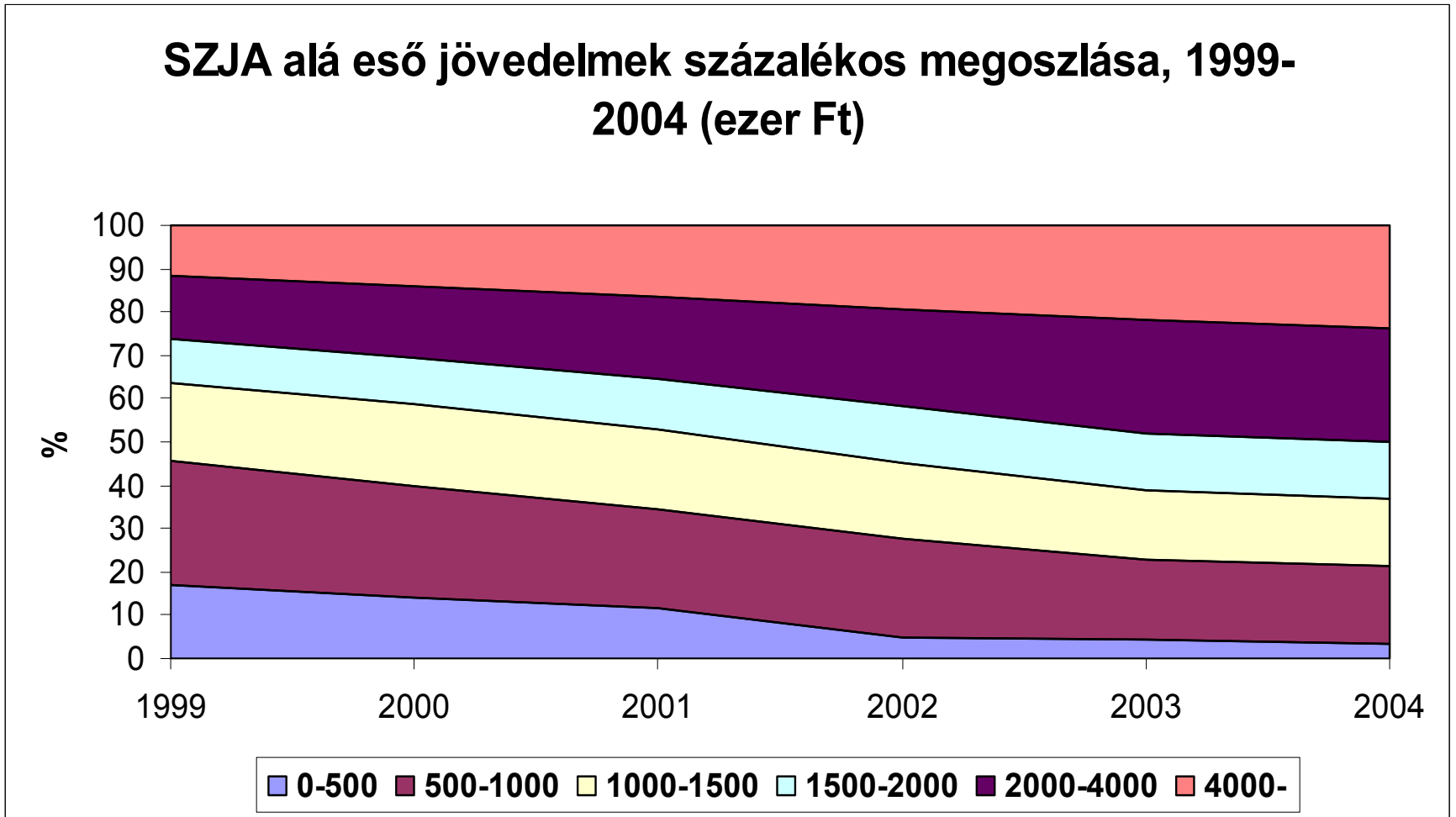
Törvényi és effektív nyugdíjkorhatár, 2000-2004

Problémák I.

- Implicit államadósság mértéke több mint a GDP kétszerese
- A kiadási elkötelezettségek nagyon magas járulékokkal sem finanszírozhatók már ($18\%+8\%=26\%$?)
- Túl alacsony a nyugdíjas státuszba kerülés átlagéletkora, alacsony átlagos szolgálati idő (bányászat, katonaság, stb)
 - Rokkantsnyugdíjasok (évente 40 ezer)
 - Korkedvezmények (57 év az átlagos nyugdíjba vonulási idő)
- Foglalkoztatottság, adózás, közteherviselés
 - Túl kevesen tartanak el túl sokat
 - Minimálbéreseknél nem lesz értékelhető nyugdíja (potyautas dilemmája)

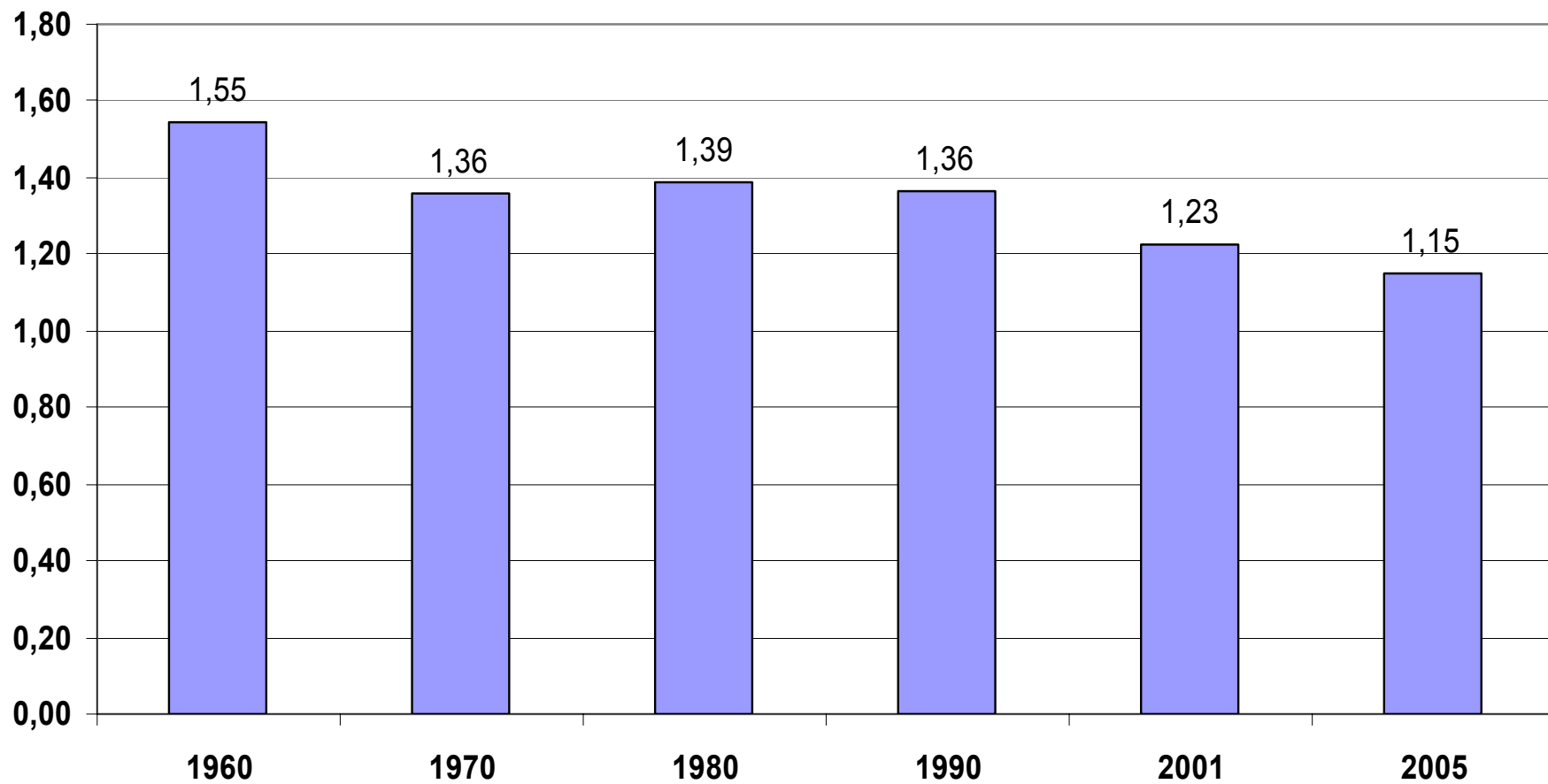
Adóeloszlási görbe

Problémák II.

- Nyugdíjasok túlerepresentáltak a szavazók között (szavazók 36% nyugdíjas) és az egyoldalú pénzáramlás miatt könnyen manipulálhatók
- Svájci indexálás - egy esetleges SZJA csökkentési helyzetben nem növekvő kibocsátás esetén is nőnek a nyugdíjkiadások
- Gyermekvállalás, demográfiai problémák (korai halálozás, kevés gyermek)
- Ha nincs változás a demográfiai helyzetben és a struktúrában, akkor az adóterhelés évente 0,75%-kal kell, hogy növekedjen.
- Akinek nincsen gyermeke, az nem gondoskodik a saját nyugdíjaskori állami nyugdíjáról, a jelenlegi túligért rendszerben. (méltányosság és igazságosság kérdésköre)

Termékenységi hányados Magyarországon, 1960-2005

Megoldási javaslatok I.

(Parametrikus)

(pl konvergenciaprogram)

- Nyugdíjba vonulási korhatár folyamatos emelése
A 2009-es egységes 62 év, 65 évre emelése
Korhatár várható élettartammal való párhuzamos emelése
(várható élettartam és nyugdíjba vonulás átlagos ideje)
- Helyettesítési ráta csökkentése (mondjuk 55%-ra)
- Svájci indexről, inflációs indexre való áttérés
- Járulékkulcsok emelése vagy egyéb adókból átcsoportosítás a nyugdíjkassza javára
- A 2. Pillér további megerősítése az első rovására, a magánnyugdíjpénztári diverzifikáltság pénzügyi ösztönzőkkel való támogatása

Megoldási javaslatok I.

(neoliberális reformok Strukturális,)

- Állami alapnyugdíj (minimálnyugdíj)
- Csak rászorulóknak számára fizetne az állam az alapnyugdíjon felül
- Egyéni nyugdíjszámla bevezetése
- Ez esetben minden egyes állampolgár látná, hogy mekkora összeg van a számláján és saját maga dönthetné el, hogy mikor megy nyugdíjba
- A kötelező magánpénztári levonások helyett önkéntes rendszer megerősítése (öngondoskodás)
- Az állampolgár maga döntse el, hogy mikor mennyit tesz félre a nyugdíjára (biztosítási elv erősítése)

Demográfia vs nyugdíjrendszer

Kompromisszumok

- A jelenlegi struktúra alapjainak megtartása a paraméterek módosítása mellett
- Gyermekvállalási hajlandóság ösztönzése (egyedülállók adóterhei legyenek magasabbak a több gyermeket vállalókénál)
- Nettó jelenérték számításokat családi alapúvá lehet átalakítani
- Nyugdíjrendszer alapjainak módosítása csak kétharmados törvényekkel legyen lehetséges
- A kifizetett nyugdíjak és a befizetések nettó jelenértéke legyen zero

Köszönöm a figyelmet!